

Hogy valahol mögöttesen mégis megbújik mint motívum, onnan tudható, hogy a rövid ciklusok mindegyikének címe tartalmazza a nevét. Feltételezünk kell tehát, hogy amikor Pósfai nem szerepelteti sem narrátorként, sem pedig szereplőként, akkor is Tull úr világába, emlékeibe, gondolataiba látunk bele. Ez azért különös, mert a kötet meglehetősen heterogén, ami megmutatkozik a terjedelmi különbözőségeiben (az egyoldaltól a tízoldalasig terjednek az írások), a hangütésben, a történetmesélés módjában, a megidézett irodalmi hagyományokban (népmese, karcolat, tárca, abszurd), és maga Tull úr is összetett személyiség, ha komolyan akarjuk venni az író feltehető koncepcióját, hogy ez a kötet egységes világképet, Tull úr világképét reprezentálja, és a különböző írásokban megjelenő különböző személyiségjegyek ugyanazt az egy személyt írják le. Ahogy erre még utalni fogunk, ettől a fikcionált karaktertől elvárnánk, hogy egységes, felismerhető, megfogható legyen, ahogy az ő intenzív életének apró momentumai is egy irányba kellenek hogy mutassanak, ami azért jogos elvárás, mert a kötet legfelső rétegei (címadások, cikluscímek és maga a könyvcím) szoros kohéziót mutató prózagyjűteményt sejtetnének.

Pósfai írói módszere szerzteágazó; ami összeköti írásait, az a történetmesélés iránti elkötelezettség. Ne nagy ívű történetekre gondoljunk, történet lehet az is, hogy váltakoznak az évszakok (*Az ég szekvenciái*), az is, hogy beköltözik a mesélő kertjébe egy titokzatos öregember, aki éppoly váratlanul és misztikus körülmények között tűnik el, mint ahogy érkezett (*Halott galamb*), de az is, hogy Tull úr rájön, ő a világ

FALVAI MÁTYÁS

Pósfai György:
Tull úr intenzív élete

KORTÁRS KIADÓ, 2010

Pósfai György rövid elbeszéléseket tartalmazó prózakötete különös vállalkozás. Elvileg a címben szereplő Tull úr köré szerveződnek a kisprózák, aki több írásban egyáltalán nem szerepel.

közepe (*Hatalom*). A darabok között szép számmal akad szórakoztató novella, vidám kis bagatell, olykor pedig érzelmi vagy intellektuális mélyrétegeket is megbolygató írásokkal súlyozódik ki a kötetkompozíció. A nyelvi megformálás pedánsan igényes, gördülékeny, technikás, úgy is mondhatjuk: profi, ami a nagyprózai műfajok felé mutat, és kíváncsvá teszi olvasóját, vajon hogy működne nagyobb terjedelemben. Mindezek az erények a jól olvashatóság felé hatnak, amiért mindig hátlás a befogadó.

Az első két ciklus darabjai (*Tull úr napjai*, *Tull úr megfigyelései*) meglehetősen rokonságot mutatnak. Kirajzolódik előttünk egy kissé bogaras, állandóan elemző, kereső, megfigyelő, érdeklődő ember képe, Tull úré, aki önmagába zártságában, hétköznapi semmiségeken való filozofálásával emlékeztet egy kicsit mindannyiunkra. Nem törekszik ő másra, csak élni akarja az életét, és valahogy elrendezni a világot maga körül, ténylegesen és teoretikusan is. Megtudjuk, hogy Tull úr szerfelett léha, csavargó alkat, akinek legkedvesebb elfoglaltsága a semmittevés, a szemlélődés, a sétálgatás, a heverészás. Valahol a szíve mélyén az utcán császáló kisgyerek ő, aki ha felnőttként szólal is meg, inkább felnötteskedőn tudálékos, mint éretten okos. Problémáit magának gyártja, szorongó vérmérséklete izgágaságokra sarkallja. Az írások, amelyeknek műfajisága sokszor átmeneti – hiszen tekinthetünk rájuk novellaként, karcolatként, tárcaként, egypercesként, de talán akkor járunk el helyesen, ha összefoglalóan kispőzökként emlegetjük őket –, abszurditással Örkényt vagy Mrożeket juttatják eszünkbe, a megmagyarázhatatlan és szorongást

keltő (valahol mégiscsak finoman humoros) történetek olykor Kafkát idézik, de megkockáztatom, a nyelvi és fogalmi hajlékonyság, a magától értetődőnek vett lehetetlenségek és furcsaságok miatt Vian neve is eszünkbe juthat. Akárhogy is, kis abszurdokban írni manapság felettébb anakronisztikus írói vállalás, valahogy nem következik a korszellemből. Ez, ha más oldalról nézzük, erényként is felfogható, mert mindent összevetve az öntörvényűség jele, az öntörvényűség pedig mindig jót tesz a műnek. Amit nagyon nehéz megfajteni, az Tull úr személyisége, azon belül is az, hogy miért ilyen, amilyen, illetve hogy ki ő egyáltalán. A már említett első két ciklusban, de kettő kivételével szinte mindegyikben, Tull úr a szövegek csetlő-botló, olykor nagyot mondó, olykor kicsinyes, olykor tudálékos, néha pedig egyenesen idegesítő hőse. Az a bizonyos két ciklus azonban (*Tull úr emlékezik*, *Tull úr gyermekkorá*) megváltoztatja a róla kialakított képet. A korábbiaknál jóval több élet- és élményszagú elemet felhasználó írások bizonyos önéletrajzi jelleget vagy legalábbis személyes megéltiséget jeleznek, amitől az a gyanúnk támad, hogy Tull úr esetleg egyfajta önironikus alteregó lenne. Másfelől e két ciklus novellái az elbeszélés hangnemében, megmunkálásában is eltérnek némiképp a korábbi és későbbi daraboktól, líraibb színezetet vesznek (például a már említett *Az ég szekvenciái*), néhol pedig határozottan realiztikus irányba mozdulnak el (*Vépről malacot*, *Három-négy férfi*, *Lusztbáz*). Kétségkívül ezek a könyv legerősebb darabjai, ugyanakkor rámutatnak a bevezetőben már jelzett problémára, nevezetesen arra, hogy Tull urat kár beleerőltetni azokba a

szövegekbe, ahol nem feltétlenül lenne keresnivalójuk, pusztán avégett, hogy ezáltal látszólag tematikus egységet alkosson a kötet. A *Vépről malacot* című novellát felvezető szöveg például teljesen funkciótlan, sőt bántóan zavaró, az egyébként nagyszerű írást fölöslegesen megterheli.

Az *Anyuka, ugorjon!* képtelenségével együtt is megrázóan pontos írás az öregkori fölöslegesség érzéséről, illetve arról, hogy a társadalom nem tud mit kezdeni öregjeivel, *A felejtőművész* groteszk példázat az emlékezés–felejtés tárgykeréből, a *Toldalék* pedig újabb abszurd az együtt élők elszigetelődésének folyamatáról, annak furcsa, tárgyi megjelenítésével. A *Tull úr állatmeséi* című ciklus esetén csatlakoznunk kell, ha La Fontaine-i fabulákat várunk, jól lehet ezek is pontos, finom lélektani mozzanatokkal operáló írások. A mese műfaja egyebekben nem idegen Pósfaitól, többek között az *Ásni kell* és a *Külföldek* című darabokban is szerephez jut egyfajta népmesei hang és logika, de ha a kötet egészében vizsgáljuk, a természetesnek ható, lineáris mesélés, a kitérők nélküli egyenes elbeszélések, a közérthetőség és a következetesség, ahogy eljutnak egy tanulságfélébe a történetek, valóban a mesékkal rokonítják a *Tull úr intenzív élete* világát. A fabulálás öröme a történetek felől elképzelt irodalom állásfoglalásszerű macacssággal vonul végig a kötetben, amit a könyv egyik legmarkánsabb vonásának tekinthetünk. Hogy mit mesél, valójában mindegy, lehet szó hatvankilós kongói óriáspapagájról, aki ravaszul megtréfálja gazdáját (*Szabad madár*), törpenövésű kormánytisztviselőről, aki – megint csak – Kafkát idéző módon ront be a mesélő magánszférájába (*Lá-*

togató), vagy lehet az éppen egy halandzsanyelven elhangzó beszélgetés, a lényeg a mesélés szenvedélye, amely átragad az olvasóra is, és végigvezeti a kötetben.

Talán fölösleges számon kérni egy olyan koncepciót, amit a szerkezet sugall ugyan, de nem szigorúan visz végig, ám egy átgondoltabb ciklusokba rendezés vagy a ciklusok teljes elhagyása jót tett volna a kötet egészének, nem terhelték volna meg be nem teljesedett kívánságok, pontosabban fogalmazva: nem vonták volna el a figyelmet az egyes darabok értékéről. Végősorlon azonban a *Tull úr intenzív élete* – bár heterogén, ám épp ezért – sokszínű kisprózaggyűjtemény, amely legjobb darabjaiban sok meghökkentő fordulatot, gondolatiságot, mindennapi igazságot, derűt és szépséget tud felmutatni.